

İnsanın altı ciheti ve Risâle-i Nur

Asrımızın tefsiri ve Kur'ân'ın i'câzı olan Risale-i Nur'un birinci muhatabı insandır. İnsana kitab-ı kebîr olan kâinatı okutarak Rabbini bildirmeyi ve tanıttırmayı esas alan Risale-i Nur, insanı insan yapan mertebeleri kazanmak için en tesirli bir vesiledir.

Risale-i Nur, "Bütün mahlûkatla alâkadâr ve her şeyle bir nevî alış veriş olan ve kendisini abluka eden şeylerle lâfzen ve manen görüşmek, konuşmak, komşuluk etmeye hilkaten mecbur olan insanın sağ, sol, ön, arka, alt, üst olan altı cihetini"¹ nurlandıran ve genişleten imanın, paha biçilmez bir nimet olduğunu en güzel bir şekilde ortaya koymaktadır. İnsanın altı cihetini yani "cihât-ı sitteyi tenvir eden iman sayesinde insanın şu dar zamanı ve mekânı geniş ve rahat bir âleme inkılâp eder. Bu büyük âlem bir insanın hanesi gibi olur ve mazi ve müstakbel zamanları, insanın ruhuna, kalbine bir zaman-ı hâl hükmünde olur. Aralarında uzaklık kalkıyor."² Kâinatın en şuurlu varlığı olan insanın altı cihetini veya mazi ve müstakbeli mükemmel bir şekilde analiz eden Risale-i Nur, imanın ışığıyla, insanı adeta "tabut vaziyetinde görünen hazır zamanını, uhrevî bir ticaretgâh dükkânı ve şaşaalı bir misafirhane-i Rahmânî suretine çevirmektedir."³ "Çünkü insanda akıl ve fikir olduğu için, hayvanın aksine olarak, hazır zamanla beraber geçmiş ve gelecek zamanlarla da fitraten alâkadardır; o zamanlardan dahi hem elem, hem lezzet alabilir."⁴ "Bütün kâinatı ışıklandıran, zaman-ı mazi ve müstakbeli zulûmattan kurtaran iman nuruyla"⁵ ancak insan bu girdaptan kurtulabilir. Yani, "eğer iman hayata hayat olsa; o vakit hem geçmiş, hem gelecek zamanlar, imanın nuruyla ışıklanır ve vücut bulur."⁶ "Hatta mü'min olan bir insanın dünyanın kuruluşundan sonuna kadar uzanan manevî bir ömrü vardır. Ve insanın bu manevî ömrü, ezelden ebede uzanan bir hayat nurundan medet ve yardım alır."⁷ İnsanın bu denli manevî ömrünü genişlendiren, mazi ve müstakbelini veya altı cihetini nurlandıran iman nimetinin farkına vardırıan Risale-i Nur, imanlı bakışla, gafletli bakışın farklarını ortaya koyarak, insanlığa büyük ışık tutmaktadır.

İnsanın en kıymetli cihazı olan aklını, "geçmiş zamanın elim hüznlerini ve gelecek zamanın vahşî korkularını insanın başına toplattıran ve sebep-i taciz bir alet-i belâ yapan"⁸ imansız bakışı, insanın felâketi olarak bildiren Risale-i Nur, imansızlığın insanın altı cihetini harap ettiğini, yani "zaman-ı mazi tarafı, bir mezar-ı ekber; ve müstakbel bir karanlık; ve yukarı, bir dehşet ve aşağı ve sağ ve sol taraflarından elim ve hazin haller, hadsiz muzır şeylerin tehacümü"⁹ olduğuna mütemadiyen dikkat çekmektedir. Hâlbuki Allah'a iman nazarı ile "insanın altı ciheti o kadar nurânîdir ki göz kamaştırıyor. Geçmiş zaman bir mezar-ı ekber olmadığını, belki istikbale inkılâp eden, binler mecâlis-i münevvere [nurlu meclisler] ve mecma-i ahbab, binler menazır-ı nuraniye¹⁰ olduğunu gösterir. Risale-i Nur, insanın mazi ve müstakbeli olan altı cihetini bilhassa Yirmi Altıncı Lem'anın Yedinci Ricası ile On Yedinci Söz'de tafsilatlı bir şekilde ele almış, bu iki bakış arasındaki farkı gözler önüne sermiştir. Bu bahislerde özet olarak şu levha karşımıza çıkmaktadır: Gafletli ve imansız nazarla birinci cihet olan sağ tarafımız yani mazi, ecdadımızın bir mezar-ı ekberi olarak görünüyor. İkinci cihet olan sol tarafımız yani istikbal; kendimizin ve insanlığın ve gelecek neslin büyük ve karanlıklı bir kabri sûretinde görünüyor. Geçmiş ve gelecek arasında bulunan hazır günümüz ise, bir tabut gibi, hareket-i mezbuhanede (can çekişir

vaziyette) cismimizin cenazesini taşıyor vaziyetinde görünüyor. Üçüncü cihet olan yukarımız, yani ömür ağacımızın başıdır.O ağacın tek meyvesi olarak cenazemiz şeklinde görünüyor. Dördüncü cihet olan aşağımız, yani ayaklarımızın altındaki kemiklerimizin toprağı ile mebde-i hilkatimizin toprağı birbirine karışmış bir surette ayaklar altında çiğneniyor görünüyor. Beşinci cihet olan arkamızda ise, esassız fani olan dünya, hiçlik derelerinde ve yokluk zulümatında yuvarlanıp gidiyor suretinde görünüyor. Altıncı cihet olan ön tarafımızda ise, kabir kapısı yolumuzun başında açık görünüp ağzını açmış bize bakıyor. Onun arkasında ebed tarafına giden cadde uzaktan uzağa görünüyor. İnsanı sıkboğaz eden bu felaket ve helaket tablosunu emniyet ve saadete çevirmek için iman nazarını mutlaka kazanmak gerekmektedir. Bu ise fitratın gereği ve insanın en birinci vazifesidir.

Risale-i Nur, imanla bakıldığında ve iman hayata hayat olduğunda insan için çok mühim olan altı cihetinin nasıl nurlandığı ve vücut bulduğunu şu şekilde anlatmaktadır:

Birinci cihet olan mazi, yani geçmiş zamanı, “iman o vahşetli mezar-ı ekberi, ünsiyetli bir meclis-i münevver ve bir mecma-i ahbab gösterir.”¹¹ İkinci cihet olan gelecek zaman, “saadet saraylarında bir davet-i Rahmaniye gösterir.” Tabut şeklinde görünen hazır günümüzü ise, bir ticaretgâh ve şaşaalı bir misafirhane gösterir.¹² Üçüncü cihet olan yukarımızı, “ebedi hayata mazhar ve ebedi saadete namzet olan ruhumuzun eskimiş yuvasından yıldızlarda gezmek ve berzah tabakatında seyahat etmek için çıktığını gösterir.”¹³ Dördüncü cihet olan aşağıyı ve bastığımız “toprağı rahmet kapısı ve cennet salonunun perdesi olduğunu gösterir.”¹⁴ Beşinci cihet olan arkayı ve fani dünyayı, “vazifesi bitmiş, manasını ifade etmiş, neticelerini kendine bedel vücutta bırakmış Mektubat-ı Samedaniye ve sahaif-i nukuş-u Sübhaniye olduğunu gösterir.”¹⁵ Altıncı cihet olan ön taraf ve ilerimizde bekleyen kabir kapısını, âlem-i nur kapısı ve o yol dahi saadet-i ebediye yolu olduğunu gösterir.”¹⁶ Kısacası; “iman, geçmiş ve gelecek zamana nüfuz edemeyen ve insanın silahı hükmünde olan ve zatında hem kısa, hem aciz, hem noksan olan cüz-i ihtiyarînin dizginini cismin elinden alıp kalp ve ruha teslim eder. Ruh ve kalbin daire-i hayatı ise cisim gibi hazır zamana münhasır olmadığından pek çok seneler maziden, pek çok seneler istikbalden daire-i hayatına dâhil olduğundan; o cüz-i ihtiyari, cüz’iyyetten çıkıp külliyet kesp eder. Zaman-ı mazinin en derin derelerine kuvvet-i imanla girebildiği ve hüznlerin zulmetlerini def edebildiği için, nur-i imanla istikbalin en uzak dağlarına kadar çıkar, korkuları izale eder”¹⁷

Bütün bu güzellikleri ve saadetleri kazandıran imanı kazanmak ve onu tahkikiye çevirmek ve dolayısıyla altı cihetimizi nurlandırmak ve “ani ve fani zevklerin bekasını arayan nefsin kör hissiyatına”¹⁸ ders vermek için Risale-i Nur gibi bir vesileyi elde etmek son derece mühim ve elzemdir.

Dipnotlar:

- 1-Lem’alar 701,
- 2-age.711,
- 3-age.514,
- 4-Sözler 237,
- 5-age.497,
- 6-age.237,
- 7-Lem’alar 709,
- 8-Şualar 32,
- 9-age.34,
- 10-age.34,
- 11-Sözler 336,
- 12-age.337,
- 13-age.337,
- 14-age.337,
- 15-age.338,
- 16-age.338,
- 17-Lem’alar 516,
- 18-Tarihçe-i Hayat 763